

SZABÓ MARCELL

A neurózis előtti

A neurózis előtti utolsó délutánon a Monceau parkba mentem. Június vége volt, de a Boulevard Malesherbes felől hűvös szél járta be a kert északi oldalát. A környező utcákból tömegesen özönlöttek a bankok és az utazási irodák

alkalmazottai. Az ebéd idejének egyezményes jele olyan mélyvilági követelés volt, amely nem a test, nem is a kába elme felől érkezett. De hogy honnan, arról mélyen hallgatott a kerület délután egy órakor. A metró kijáratánál a srilankai

árusok szótlánul pörkölték bevásárlókocsijaikon a gesztenyéket. Lassú és ráérős voltam, mint a hirtelen kielégültek. De a test megkönnyebbülése már jóval előttem célra volt tartva. Akár magam is egy labdajáték hanyatló

félköríve, ahol a feltörekvő lendület előre jelzi a majdani zuhanást. A dús, zöld és nedves pázsitról pillantottam később körbe, kezemben már ügyetlenül ásványvizes palackot forgatva, két vállam között tornáztatva tompa

koponyámat. Vártam, hogy a Monceau park egyszeriben értelemmel, parancsolóan lép fel, és jelentést ad a magát üres tartályként felkínáló élővilágnak. Ami képes mindenre, mert maga is egy mindenre elszánt élő és élettelen indulat,

egyetlen, mindent elborító növényi és állati habzás. Holott ennek a másik jelentésnek a formájáról, amelyre olyannyira vágytam, fogalmam sem lehetett. Ahogyan az odáig vezető útról sem, de amelynek egyetlen ismérve, tudtam, az lesz, hogy nem osztja

meg és nem formálja majd a szégyen, hogy emberek vagyunk. A természet kemény burka, amit kocogtat, felborít, de össze nem tör az ügyetlen körmenet. A szemérmetlen araszolás asszonyokkal és gyermekekkel, mások asszonyai és mások

gyermekei között. Miközben egymás kezébe adjuk a feszes hasat, a termékeny labdát, gyermekeket, akik meg sem születtek még. A természet ezzel szemben csupán nehezen meghatározható körvonalakkal szolgál. A park bejáratától délre, ötpercnyi séta

után már bizonyosságként gondolunk egy homályos, de átlépett határra, holott megint csak fogalmunk sem lehet, mibe tévedtünk, és mi tévedt belénk ezzel egy időben. Kileng, magába zárul és gyors egymásutánban megremeg. A fák törzse másfajta

törzsekbe vezet, a lombok mélyén egy lerajzolhatatlan mozgás vesz erőt a nedveken. De a szimbiózis legrejtettebb gondolatára az előbbi szégyenérzet vesz erőt rajtam újra. A természet kemény burka inkább az, ami nem szétosztható tenyerek

között. A többi csak kimért dörgölődés, melyet a látás próbájának hívunk, de amely fel sem ismeri a szem valódi gyakorlatát. Hagyni, hagy törjön ránk az álom, majd hirtelen merev hímtagokkal állni a kéreg körül, ez a gondolat terrorja

a képzelten. Egyaránt undorodtam magamtól és az összes valaha elforduló szemgolyótól ezen a földön. Habár ebben az undorban nem volt sem érzelem, sem affekció, nem volt mérlegelés sem benne, ahogy semmi szenzibilisnek a nyoma sem. Szükséglet volt, amely

egy követelés útjába áll, majd lassan átveszi annak helyét és megvalósulásának többé nem függvénye a kielégüléshez vezető út fényes okoskodása. Csak egy zsákutca-esemény a testemet illetően, amelynek pontos felmérése feladat, még ha elvégezhetetlen is.

Ahogy a tarbes-i parkról szóló történet álságos kihívás elé állít minden kíváncsiskodót, úgy saját undorom sem kínált megoldást, vagy elhúzódó feladványt állapotom okára vonatkozóan. Kiteljesedésével egy időben lerombolt minden olyan tisztást és

pihenőt, kerti padot és kapaszkodót, ahonnan hányingerem idővel betudható lett volna a meg nem emésztett étel visszas pályájának. A rosszullét, a hányadék, a test szemete és bizonytalankodása valójában beteljesedik az emelkedő alján összecsukló férfi alakjában.

Mintha az efféle végjáték csavaros módon oka volna az odáig vezető út megpróbáltatásainak. Tarbes városában, hogy a park növényzetét óvják, és egyben kijátsszák a garázda polgárok kifogyhatatlan ellenérveit, a bejárat fölé táblát akasztottak,

rajta a következő felirattal: TILOS VIRÁGGAL A PARKBA LÉPNI.

A kicsavart, de biztos gondolat útja ellentétes volt a higgadt akarattal, amellyel felidéztem magamban a szavak egyszerű ritmusát: *Les Fleurs de Tarbes*. Hirtelen fenyegetőnek tűnt fel ez a négy szó

és a hozzájuk kapcsolódó történet világos követelése. Hogy, tudtam, banális, de így talál magának utat az izgatott, a felajzott, a megfeszülő elme bármilyen akadályon keresztül. A tapasztalat annyiban keserű, amennyiben tökéletlen ráadás csak és nem modellje, nem első képe

a még tekintet nélkül forgó medúzafejnek, melyet hol féleszű mosoly, hol fájdalmas görcsök rajzolnak emberivé. Muszáj volt még egyszer a parkon botladozva, szégyenkezve áthaladó alakként látnom magam, egy olyan végpont ígézetében, amely már kezdetektől az enyém.

Mintha az idő múlása szegényes párja volna csak egy másik, tervezetlen létezésnek, amely úgy dagad és úgy alakul, hogy nincsen gondja előrenyúlni, hátrátolni a sötétedésből sötétedésbe tartó murvaszőnyegen, savanyú bűzben, hideg

verejtékben. Fuldokolva, habot vetve araszol, és csak nagy sokára nyugszik meg annyira, hogy számot adjon állapotáról. Másodpercek alatt nyállal telt meg a szám. Iszonyat és terror, a gyors, sebes biológia szemben valami folyamatos és lassuló növényi

alakulással, melynek kezdetén a mértékét vesztett szemlélő áll. Újból nyállal telt meg a szám, de ezúttal ösztönösen nagyot nyeltem. Oldalra hajtott fejjel a park bejáratára láttam. A park, istenem, gondoltam, aminek a neve fiatal park vagy fiatal párka.

Fiatal park vagy fiatal párka volt a neve, amennyiben hasztalan erőltettem magamra egy idegen nyelv még idegenebb kicsapongásait. Egy nyelvét, melyet embertelennek találtam. És ebből, a park természetéből tovább merészkedve a Monceau park embertömegeihez,

valami még iszonyatosabb belátás adódott. Amennyiben a jelen pillanat a közlés ellenében létezik és a pillanat, ha valóban jelen idejű, létrejöttével nem alkot, vagy semmisít meg semmilyen közösséget, akkor egy embertelen érzékelés tanulságaival kell élnie.

Olyasvalami közlésével, amelyben senki nem ismerhet magára. Nem volna szabad, hogy magamra ismerjek más lelkületében, ahogyan az enyémben sem volna szabad másnak. Ekkor a gondolkodást már egy ideje fizikai fájdalom kísérette. Ahogy a tettetett bölcséleti

futamok is más fényben mutatkoztak meg, lelepleződtek, és egy *hibbanó agy* még ép gyakorlatát idézték ügyetlenül. 25 éves vagyok, gondoltam, és nem jut eszembe más, csak egy szokatlanul éles és rövid hang, mintha érmét dobtak volna egy játékgépbe,

úgy kezdődött az egész. Volt előtte és van utána, az esemény számtalan apróbb, elméleti kihágást engedélyez, de lényege szerint a gondolat bénultsága egyetlen pillanatra összpontosul. A neurózis utáni beszéd már a neurózisból beszél, így a neurózis

utáni beszéd nem is létezik, az már mindig csak önmagával terhes. A neurózis előtti beszéd önmagának mond ellent, mert olyasvalami állításával kérkedik szüntelenül, ami gyenge hipotézise csak az elkövetkezőknek. A neurózis utáni beszéd ennyiben

a neurózis előtti beszéd álma, ha álom alatt minden lehetséges önkényes újraelrendezését értjük, ahol a rettenet után bénultan összecsukló elme vágyára emlékezik büntetlenül. Sem az egyik sem a másik nem mondhatja ki magát. Ahogy az erkélyen messze

kihajoló házigazda félve integet a vendég után, akit ugyan veszíthet szem elől, de közelebb nem tudhat egy panelház mélyénél-magasánál, úgy vártam bizakodva a pillanatot, amely a várakozást pontszerű kezdetté, a bizakodást olcsó színjátékká változtatta. A búcsúzás

percei rettegéssel telnek a távozóknak is, és inkább végezne magával mindkettő, átfordulva korláton, gépkocsi alá hajolva, mintsem hogy kezdődő vágyát bármi beavatással összemossa. Nem mondhat le semmi olyasmiről, ebben a ki tudja mennyire embertelen erejű osztozkodásban,

melyről ne érezné, éppen belőle harapják ki. Mindkét idő lényege, hogy onnan nézve csakis a másikra látni. Amikor a neurózis előtti beszédre, akkor efféle találgatásra és hencegésre vágyunk, becslésre és vádaskodásra, bátorításra és óvatos intelemre a megélt eseményekre vonatkozóan.

A neurózis utáni beszéd ellenben védtelen önmaga csábításával szemben, semmi lelkülethez nem lehet köze, ha felismeri, egy zsákutca foglya, amely elmondhatatlanul tágas. Olyan szenttelen odaforduláshoz hasonlatos, amely már levetkőzte a gyűlölet, a vonzalom felesleges

díszzeit és csak a képek bősége, a keletkezés járványa hajtja, ostobán, kérlelhetetlenül egy alapjaiban elhibázott megismerés felé. A szem mozgása az észlelhetőség határáig lassul, a délutáni fényben jól kivehetően megreked a tapasztalás szemete és gazdagsága, tehetetlen

ragyog a tárgyak éle, mintha a tompa derengésben gyűrött zsírpapír ránca volna, az izmok valamiképp megérik a félhomályt, a testet megkönnyebbülés járja át, majd mint akit váratlanul, széken ülve ért az álom, látása előrecsuklik és gazdáját csendben magára hagyja.